

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

Tilastoja

2007

19

KULTTUURIALAN YRITYSTEN TOIMIPAIKAT JA KULTTUURIN TYÖPAIKAT HELSINGISSÄ

Helsingin kaupungin kuvapankki/Matti Tirri

Verkossa

ISSN 1796-721X

Painettu

ISSN 1455-7231

LISÄTIETOJA

Timo Äikäs

etunimi.sukunimi@hel.fi

Puhelinnumero, 310 36397

KULTTUURIALAN YRITYSTEN TOIMIPAIKAT JA KULTTUURIN TYÖPAIKAT HELSINGISSÄ

Yksiselitteistä määritelmää kulttuurin alueen rajaamiseksi ei löydy. Määritelmät vaihtelevat laajasta antropologisesta kulttuurin näkemyksestä suppeaan elitistiseen käsitteeseen. Myös **kulttuurin talouden käsitteestä** on olemassa hyvin paljon erilaisia näkemyksiä.

Käytössä on ollut monia rinnakkaisia ja osin päällekkäisiä käsitteitä, johtuen mm. erilaisista perinteistä ja käyttötarkoituksista. Kulttuurin ja talouden suhteesta on myös kirjoitettu paljon määrittelemättä tarkemmin mitä kulloinkin kulttuurin alaan kuuluu (vrt. Alanen 2004,16).

Usein on katsottu, että kulttuuriala kattaa perinteisen taiteen ja kulttuurin kentän ulottuen yksittäisestä luovasta tapahtumasta sen jakeluun saakka. Tämän rinnakkaisena käsitteenä on yleistynyt keskustelu **luovista toimialoista**, jolloin lähestytään tekijänoikeusteollisuuden perusajatuksia (OPM 2007). Luovat toimialat on varsinkin anglosaksisella kielialueella esiintyvä kulttuuritoimialan rinnakkaiskäsite.

Viihdeteollisuuden käsite syntyi 1900-luvun alkupuolella Yhdysvaltojen viihdeteollisuuden synnyn ja kasvun myötä. Erotuksena autonomisesta taiteesta **kulttuuriteollisuus** standardoi tuotteensa ja kulttuurista tulee kulutushyödyke. Kopioitavuuden kriteeriä ja sähköistä tuotantoa korostava lähestymistapa kattaa elokuvan, television, radion, kustannustoiminnan, äänilevyteollisuuden ja digitaalisen sisältötuotannon (Leikola & Leroux 2006, 13).

Sisältötuotannon käsite puolestaan on peräisin 1990-luvulta. Se perustuu informaatioteknologian mahdollistamaan tapaan tuottaa, tallentaa ja levittää kulttuuria digitaalisessa muodossa. Sisältötuotannon käsitteen myötä on syntynyt sisältöliiketoimialan käsite ja identiteetti. **Tekijänoikeusteollisuuden** käsite määrittellään osana immateriaalioikeuksia (tekijänoikeudet, mallisuoja, tavaramerkki, patenttioikeudet) henkisen omaisuuden suojana jakelun säätelyn näkökulmasta. Erityisesti Pohjoismaissa käytetty **elämysteollisuuden tai elämystuotannon** käsite syntyi 1990-luvulla kuvaamaan uutta itsensä toteuttamiseen ja kokemuksen kuluttamiseen pyrkivää elämäntapaa, joka ilmenee kulttuurihyödykkeiden kulutuksen kasvuna (vrt. Leikola & Leroux 2006, 14).

Kulttuurin talouden yhteydessä käytettyjen käsitteiden vaihtelevaisuus on ollut suuri. Kulttuurin taloutta on lähestytty esim. painottaen jotain tiettyä näkökulmaa. Kulttuurin

talouden lähikäsitteinä tutkija Kimmo Kainulainen luettelee mm. seuraavat (Kainulainen 2006):

- * *kulttuuriteollisuus (cultural industry)*
- * *luova talous ja luovat toimialat (creative industry)*
- * *sisältötuotanto (content industry)*
- * *populaarikulttuuri (popular culture)*
- * *mediateollisuus (media industry)*
- * *vapaa-ajan teollisuus (leisure industry)*
- * *informaatioteollisuus (information industry)*
- * *viihdeteollisuus (entertainment industry)*
- * *tajuntateollisuus (consciousness industry)*
- * *muoti- ja mainosteollisuus*
- * *elämysteollisuus (experience economy)*

Kansainvälisellä tasolla kulttuurin talouden määritelmiä ja viitekehyksiä ovat kehitettäneet tai pyrkineet harmonisoidaan esim. OECD, UNESCO, WIPO (World Intellectual Property Organisation), EU (Eurostat LEG Task Force) ja Euroopan komissio. Käsitteellinen ja metodologinen kehitystyö jatkuu eri tahoilla. Viimeksi Euroopan Komissio on teettänyt konsulttityönä vuonna 2006 julkaistun selvityksen ”The Economy of Culture in Europe”. Siinä esitetään ”cultural & creative sector” –nimellä uusi viitekehys kulttuurisektorin ja luovien toimintojen kokonaisuudesta.

Kaupunkitasolla kulttuurin asema on viime vuosina selvästi vahvistunut ja kulttuuria on pidetty alueiden kehityksen yhtenä menestystekijänä. Kansainväliset tutkimukset ovat jo yli kahden vuosikymmenen ajan osoittaneet kulttuurilla olevan huomattavia vaikutuksia kaupunkien kehitykseen. Kansainvälisessä vertailussa kulttuurisektori on nähty kasvualaksi esimerkiksi työllisyysvaikutusten osalta (Tampereen yliopisto 2004).

Monet kulttuurin työpaikat ovat olennaisesti riippuvaisia epävirallisista sosiaalisista verkostoista, joilla on taipumus keskittyä ennen muuta suuriin kaupunkeihin; kulttuurilaitokset ja tapahtumat ovat sijoittuneet sinne, ja siellä on tarjolla monenlaisia pää- ja sivutoimisia työpaikkoja (vrt. Karttunen 2001, s. 19).

KULTTUURIALAT: TILASTOKESKUKSEN LUOKITUS

Tässä julkaisussa käytetään Tilastokeskuksen määrittelemää kulttuurin toimialojen luokitusta. Tällöin on mahdollista vertailla samoilla käsitteillä esim. Helsingiä, pääkaupunkiseutua, koko maata. Luokitus on vakiintunut kulttuurin yritysten, toimipaikkojen ja työpaikkojen tilastoinnissa. Tilastokeskuksen tilastoissa on katsottu yhteensä 54 kulttuuriin, joukkoviestintään ja vapaa-ajan toimintoihin liittyvää toimialaa kuuluvan ns. kulttuuritoimialoiksi. Näin määritellen Suomessa oli 14 517 kulttuurin aloilla toimivaa yritystä vuonna 2004. Se on noin kuusi prosenttia Suomen kaikista yrityksistä (Kulttuuritilasto 2005, 265).

Tilastokeskuksen kulttuurin toimialat on valittu eräänlaisen arvoketjuidean mukaisesti siten, että mukaan otetaan eri vaiheissa syntynyt arvon lisäys. Esimerkiksi kirjan tapauksessa se tarkoittaa sitä, että mukaan otetaan kirjan kirjoittajan, kustantajan, painajan ja levittäjän (mm. kirja-kauppa ja kirjastot) luoma arvon lisäys (Kulttuuritilasto 2003, 83). Kulttuurin toimialoihin kuuluvien 54 toimialan luokitusta kokonaisuudessaan on käytetty taulukoissa 1. ja 4.

Seuraavassa tarkastellaan Helsingin kulttuurin toimialojen yritystoimintaa alan toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon sekä niistä johdettujen indikaattorien avulla. Taulukossa 1. on 54 kulttuuritoimialoiksi määriteltyä toimialaa ryhmitelty myös suurempiin pääryhmiin. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin.

KULTTUURIALAN YRITYSTEN TOIMIPAIKAT HELSINGISSÄ

Helsingin seudusta maan ainoana metropolialueena on muodostunut kaupan, logistiikan, rahoituksen, liike-elämän palveluiden, erikoistuneiden palvelualojen sekä informaatioteollisuuden yritystoiminnan keskus (Laakso 2002). Myös kulttuurialat ovat voimakkaasti keskittyneet alueelle, erityisesti Helsinkiin ja pääkaupunkiseudulle.

Suomen kulttuurialan toimipaikoista noin 29 prosenttia sijaitsee Helsingissä ja 37 prosenttia pääkaupunkiseudulla. Nämä osuudet ovat pysyneet samoina vuosina 2004 ja 2005.

Kulttuurialoilla oli vuonna 2005 Helsingissä 4762 toimipaikkaa, joissa oli henkilöstöä yhteensä 23431. Kulttuurialojen liikevaihto pääkaupungissa oli yhteensä lähes 5,7 miljardia euroa.

Vuosien 2002 ja 2005 välillä kulttuurialojen liikevaihto Helsingissä kasvoi huomattavasti, lähes 20 prosenttia. Samana ajanjaksona kulttuurialan toimipaikkojen lukumäärä lisääntyi hieman (3,3 %), mutta alojen henkilöstö puolestaan supistui (-6,2 %). Näinä vuosina toimipaikkojen keskimääräinen henkilöstömäärä väheni 5,4:sta 4,9:ään. Toimipaikkojen määrä lisääntyi hieman, mutta toimipaikoissa oli pienempi henkilöstömäärä.

Helsingissä kulttuurialojen taloudellinen merkitys on suuri. Vuonna 2005 Helsingin osuus koko maan kulttuurialojen liikevaihdosta oli peräti 41,5 prosenttia, osuus alojen henkilöstöstä 37,2 prosenttia ja osuus toimipaikoista 29 prosenttia. Erityisesti kulttuurialojen liikevaihdon suhteellinen osuus on korkea kun sitä vertaa Helsingin kaikkien alojen liikevaihdon osuuteen koko maan kaikkien alojen liikevaihdosta, joka oli 18,8 prosenttia.

Pääkaupunkiseudulla on lähes kaikkia kulttuurin toimialoja, niin tuotanto-, levitys- kuin jakelupuolellakin. Suurimmat toimijat ja Suomen merkittävimmät median ja joukkoviestintäalan yritykset ovat pääkaupunkiseudulla. Ne hallitsevat selkeästi suurinta osaa markkinoista monilla toimialoilla ja myös monilla arvoketjun osilla (OPM). Esimerkiksi mediakonserni Sanoma-WSOY:lla on ainutlaatuinen monimediainen asema. Se toimii mm. seuraavilla aloilla: aikakauslehtien kustantaminen, sanomalehtien kustantaminen, verkkoliiketoiminta, painaminen, oppimateriaalit, kirjankustannus, televisio, laajakaista-internet, radio, lehtijakelu, kirjakauppa, viihde ja vapaa-aika.

Yrityksellä tarkoitetaan yhden tai usean henkilön yhdessä harjoittamaa taloudellista toimintaa. Yrityksiä ovat ammatin- ja liikkeenharjoittajat, jotka toimivat omalla nimellä tai rekisteröidyllä toiminimellä sekä oikeushenkilöt (esim. osakeyhtiö, osuuskunta). Voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä ei lueta yrityksiin.

Tässä yhteydessä onkin huomioitava, että kyseessä on yritystoiminta, joten siitä puuttuvat julkisen sektorin (valtion ja kunnan) toimipaikat. Yleensäkin voittoa tavoittelematon toiminta ei tässä näy. Esim. yleisten kirjastojen ja museoiden henkilökunta ei tässä näy. Jäljempänä työpaikkojen tarkastelussa voittoa tavoittelematon toiminta tulee esiin ja kulttuurin toimialoilla työskentelevien henkilöiden määräkin on silloin suurempi.

Toimipaikka on yhden yrityksen omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluja tuottava yksikkö. Jokaisella yrityksellä on vähintään yksi toimipaikka, suurimmilla useita. Toimipaikkatilastot on koottu toimipaikkojen toimialojen mukaan.

Taulukko 1. Kulttuurialan toimipaikat Helsingissä 2005

	Toimi- paikkoja	Henkilöstö	Liikevaihto (1 000 euroa)	Henkilöstö/ toimipaikka	Liikevaihto/ toimipaikka (1 000 euroa)	Liikevaihto/ henkilöstö (1 000 euroa)
Kulttuuriala yhteensä	4 762	23 431	5 652 128	4,9	1 186,9	241,2
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta						
92311 Taiteilijatoiminta	447	359	29 098	0,8	65,1	81,1
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	54	198	-	3,7	-	-
Kirjastot, arkistot ja museot yms.						
92510 Kirjastot ja arkistot	2	-	-	-	-	-
92520 Museot, näyttelyt yms.	5	12	128	2,4	25,6	10,6
92530 Kasvitiet, eläintarh, luonn.puistot	2	-	-	-	-	-
Taide- ja antiikkiliikkeet						
52484 Taideliikkeet	58	61	6 423	1,1	110,7	104,6
52501 Antiikkiliikkeet	50	37	7 029	0,7	140,6	192,0
Kirjojen kustantaminen ja kauppa						
22110 Kirjojen kustantaminen	165	1 512	321 271	9,2	1 959,0	212,5
22230 Kirjansidonta	15	81	5 090	5,4	339,3	63,1
51474 Kirjatukkukauppa	14	61	38 747	4,3	2 767,6	638,3
52472 Kirjojen vähittäiskauppa	50	437	74 195	8,9	1 514,2	170,0
52502 Antikvariaattikauppa	54	52	6 023	1,0	111,5	115,6
52611 Kirjojen postimyyni, verkkokauppa	18	101	43 227	5,6	2 401,5	427,1
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot						
22120 Sanomalehtien kustantaminen	50	1 880	483 055	40,4	10 501,2	259,7
22130 Aikakauslehtien kustantaminen	148	2 667	645 139	18,4	4 449,2	241,9
22210 Sanomalehtien painaminen	1	-	-	-	-	-
52473 Aikakausjulk. ja lehtien väh.kauppa	8	6	7 381	0,8	922,6	1 230,2
22150 Muu kustannustoiminta	62	132	22 100	2,1	356,5	167,4
92400 Uutistoimistot	27	249	40 982	9,2	1 517,9	164,3
Elokuvien ja videoiden tuotanto, jakelu ja esittäminen						
92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto	305	924	103 713	3,0	341,2	112,2
22320 Kuvatallenteiden jäljentäminen	7	20	1 936	2,8	276,6	98,3
92120 Elokuvien ja videoiden levitys	17	81	69 498	4,8	4 088,1	859,1
71401 Videofilmiin vuokraus	39	117	8 392	3,0	215,2	71,8
92130 Elokuvien esittäminen	17	103	19 930	6,9	1 328,7	193,3
Äänitteet						
22140 Äänitallenteiden kustantaminen	161	225	45 639	1,4	283,5	203,1
22310 Äänitallenteiden jäljentäminen	20	14	2 709	0,7	135,5	189,4
Radio ja televisio						
92200 Radio- ja televisiotominta	83	4 218	644 560	52,1	7 957,5	152,8
64203 Ohjelmansiirtopalvelut	4	233	426	58,3	106,5	1,8
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta						
22220 Muu painaminen	210	1 837	204 486	8,9	1 032,8	115,5
22240 Painamista edeltävä toiminta	60	429	35 195	7,2	586,6	82,0
22250 Muu painamiseen liittyvä toiminta	31	65	6 828	2,2	227,6	105,5
Mainonta						
74401 Mainostoimistot	779	2 838	896 325	3,6	1 150,6	315,9
74402 Suora- ja ulkomainonta	31	287	43 859	9,3	1 414,8	152,9
74409 Muu mainospalvelu	141	473	135 893	3,4	963,8	287,1
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu						
74203 Arkkitehtipalvelu	478	1 309	109 329	2,7	229,2	83,5
74871 Taideteoll. muotoilu ja suunnittelu	405	412	38 479	1,0	95,0	93,4
Valokuvaus						
74811 Valokuvaamotominta	269	335	39 795	1,2	147,9	118,7
33400 Optiikka- ja valokuvausvääl. valm.	7	13	1 030	1,9	147,1	76,9
74812 Valokuvien kehittäminen	7	14	1 625	2,1	232,1	112,8
51475 Valokuvausvääl. ja -tarvikk. tukkuk.	19	83	406 574	4,4	21 398,6	4 875,0
52485 Valokuvausalan vähittäiskauppa	54	151	17 609	2,8	332,2	116,7
Soitinten valmistus ja kauppa						
36300 Soitinten valmistus	13	12	760	0,9	58,5	63,9
51481 Musiikkitarvikkeiden tukkukauppa	21	119	33 484	5,6	1 594,5	282,3
52452 Soittim. ja musiikkitarv. väh.kauppa	52	103	21 609	2,0	423,7	209,0
Huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys						
92330 Huvipuistot	2	-	-	-	-	-
92710 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelu	20	320	46 350	17,8	2 575,0	144,8
36500 Pelien ja leikkikalujen valmistus	10	8	587	0,8	58,7	70,7
51483 Lelujen ja pelien tukkukauppa	18	107	63 928	5,9	3 551,6	599,7
92340 Muut viihdepalvelut	72	85	9 618	1,2	133,6	112,9
92320 Kulttuurin ja viihteen tukipalvelut	16	43	7 350	2,7	459,4	170,9
92720 Muualla luokit. virkistyspalvelut	25	41	3 714	1,6	148,6	91,0
Viihde-elektroniikan valmistus ja kauppa						
32300 TV- ja radiovastaanott. yms. valm.	6	21	9 552	3,5	1 592,0	450,6
51432 Viihde-elektroniikan tukkukauppa	57	251	801 307	4,4	14 058,0	3 195,0
52451 Kodinkon. ja viihde-elektron. väh.k.	76	295	90 151	3,9	1 186,2	305,3

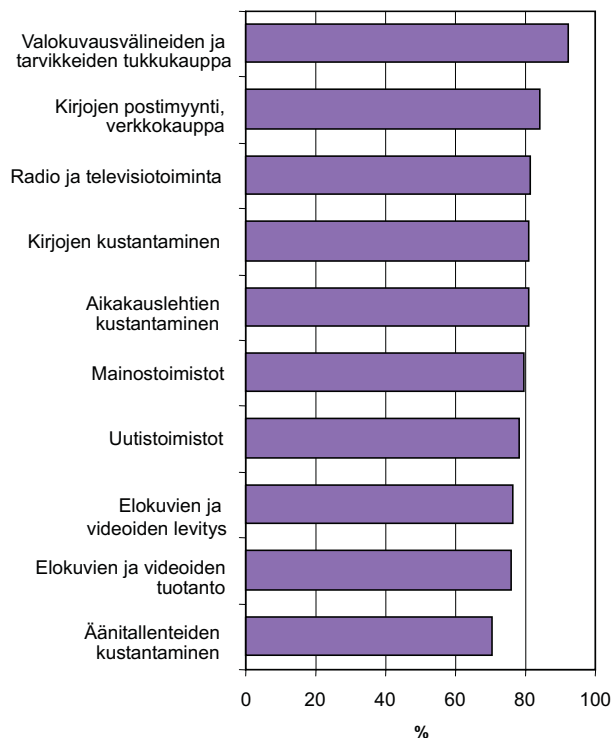
Helsingissä liikevaihdoltaan suurimpia kulttuuriteollisuuden aloja vuonna 2005 pääryhmittäin olivat: sanoma- ja aikakauslehdet, joilla liikevaihto oli lähes 1,2 miljardia euroa, sitten seuraavat mainonta, viihde-elektroniikan valmistus ja kauppa, radio ja televisio sekä kirjojen kustantaminen ja kauppa.

Helsingissä kulttuurialojen liikevaihto vuonna 2005 oli yhteensä 9,5 prosenttia kaikkien helsinkiläisten toimipaikkojen liikevaihdosta. Koko maassa kulttuuriyritysten liikevaihto oli yhteensä 4,3 prosenttia kaikkien suomalaisten yritysten liikevaihdosta. Kulttuurialojen osuus kaikesta liikevaihdosta on Helsingissä kasvanut, sillä vuonna 2001 se oli 9,2 prosenttia. Kulttuurin liikevaihdon osuutta voidaan pitää merkittävänä. Se oli esim. 39 prosenttia suurempi kuin rakennustoiminnan liikevaihto.

Helsingissä on paljon 1-3 hengen kulttuurialan yrityksiä, mutta myös suuria, esim. valtakunnallisesti merkittäviä media-alan jättejä. Keskimäärin alan toimipaikat ovat sekä henkilöstöltään että liikevaihdoltaan keskimääräistä pienempiä. Kulttuurialan toimipaikat työllistivät vuonna 2005 keskimäärin 4,9 henkilöä ja niiden keskimääräinen liikevaihto per toimipaikka oli 1,2 miljoonaa euroa.

Sellaisia toimialoja, joissa koko alan liikevaihdosta 70-82 prosenttia syntyi Helsingissä, olivat seuraavat median ja joukkoviestinnän keskeiset alat: radio ja televisioiminta,

Kuvio 1. Kymmenen Helsinkiin liikevaihdoltaan eniten keskittynyttä kulttuurin toimialaa 2005. Helsingin osuus koko maan liikevaihdosta

Taulukko 2. Henkilöstömäärältään 20 suurinta kulttuurialojen liikeyritystä Helsingissä 2005

Yrityksen nimi	Toimiala	Henkilöstömäärän kokoluokka
YLEISRADIO OY	Radio- ja televisioiminta	2500–3000
HELSINGIN SANOMAT OY	Sanomalehtien kustantaminen	500–999
SANOMA MAGAZINES FINLAND OY	Aikakauslehtien kustantaminen	500–999
YHTYNEET KUVALEHDET OY	Aikakauslehtien kustantaminen	250–499
MTV OY	Radio- ja televisioiminta	250–499
EDITA PRIMA OY	Muu painaminen	250–499
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ	Kirjojen kustantaminen	250–499
A-LEHDET OY	Aikakauslehtien kustantaminen	250–499
RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelu	250–499
LASTEN PÄIVÄN SÄÄTIÖ	Huvipuistot	250–499
DIGITA OY	Ohjelmansiirtopalvelut	100–249
TALENTUM MEDIA OY	Aikakauslehtien kustantaminen	100–249
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA	Kirjojen kustantaminen	100–249
KAUPPALEHTI OY	Sanomalehtien kustantaminen	100–249
ALLER JULKAISUT OY	Aikakauslehtien kustantaminen	100–249
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ ILTALEHTI	Sanomalehtien kustantaminen	100–249
ILTA-SANOMAT OY	Sanomalehtien kustantaminen	100–249
REPROSTUDIO & HEKU OY	Painamista edeltävä toiminta	100–249
HUFVUDSTADSBLADET AB	Sanomalehtien kustantaminen	100–249
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI	Kirjojen kustantaminen	100–249

Lähde: Tilastokeskus, Yritysrekisterin ns. tilastotietokanta

kirjojen kustantaminen, aikakauslehtien kustantaminen, elokuvien ja videoiden tuotanto ja äänitallenteiden kustantaminen. Kärjessä ovat vielä suuremmalla osuudella valokuvausvälineiden tukkukauppa ja kirjojen postimyynti ja verkkokauppa. Viimemainitut olivat henkilöstömäärältään melko pieniä, mutta liikevaihdoltaan kohtalaisen suuria toimialoja.

Kuviosta 1. nähdään ne kulttuurin yksittäiset toimialat, joilla valtaosa koko alan liikevaihdosta tapahtuu Helsingissä. Näillä aloilla on elinkeinotoiminnan kannalta huomattava merkitys, sillä kuviossa olevien 10 toimialan liikevaihto Helsingissä oli yhteensä yli 3,2 miljardia euroa, niissä oli töissä 12 898 henkilöä 1722 toimipaikassa.

Helsingin henkilöstömäärältään 20 suurimmassa yrityksessä oli vuonna 2005 henkilöstöä yhteensä yli 8 600 (taulukko 2).

PÄÄKAUPUNKISEUDUN KULTTUURIALAN TOIMIPAIKAT

Pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) oli vuonna 2005 yhteensä 6104 kulttuurialojen toimipaikkaa, joissa oli henkilöstöä yhteensä 28824. Kulttuurialojen liikevaihto pääkaupunkiseudulla oli yli 8,6 miljardia euroa.

Kulttuurialojen liikevaihto kasvoi vuosina 2002-2005 yhteensä 22,6 prosenttia, toimipaikkojen määrä lisääntyi 4,8 prosenttia, mutta alojen henkilöstö puolestaan väheni 5,5 prosenttia.

Vuonna 2005 Pääkaupunkiseudun osuus koko maan liikevaihdosta oli huimat 63,2 prosenttia (vuodesta 2002 lisäystä 3,4 prosenttiyksikköä), osuus henkilöstöstä oli 45,8 prosenttia ja osuus toimipaikoista 37,2 prosenttia.

Taulukko 3. Pääkaupunkiseudun kulttuurialan yritystoiminnan osuus koko maasta 2002–2005

	2002	2003	2004	2005
Pääkaupunkiseudun osuus toimipaikoista %	37,3	37,1	37,0	37,2
Pääkaupunkiseudun osuus henkilöstöstä %	47,0	45,2	47,2	45,8
Pääkaupunkiseudun osuus liikevaihdosta %	59,8	59,5	61,7	63,2

Vertailuna voidaan todeta, että esim. vuonna 2005 koko maan kaikkien alojen liikevaihdosta pääkaupunkiseudun osuus oli selvästi pienempi eli noin 40 prosenttia ja samoin henkilöstöstä eli 29 prosenttia.

KULTTUURIALOJEN TYÖPAIKAT

Kulttuurialan työvoima ja sen työllistyvyys sekä ylipäätään sen suorat ja välilliset vaikutukset ovat eräs keskeinen teema eurooppalaisessa kulttuuripolitiikassa. Kulttuurin toimialat ovat työvoimavaltaisia aloja. Kulttuurin toimialoilla työskenteli vuonna 2004 Suomessa noin 85 900 työntekijää, eli 3,8 prosenttia kaikista työllisistä samana vuonna. Osuus on kansainvälisesti korkea. Eurostatin mukaan EU-maiden työllisistä kulttuurialan työtä teki vuonna 2002 kaikkiaan 4,2 miljoonaa henkilöä, mikä on 2,5 prosenttia kaikista alueen työllisistä. Yleensä kulttuurityövoiman katsotaan eri maissa olevan noin 2-4 prosenttia työllisestä työvoimasta. Lukuun sisältyvät ammatista riippumatta kaikki kulttuurin toimialoilla työskentelevät työlliset (Kanerva & Lehikoinen 2007).

Kuten yritykset ja toimipaikat kulttuurialojen työpaikat keskittyvät suurella määrällä Helsinkiin ja pääkaupunkiseudulle. Cantellin (2002) mukaan kulttuuriteollisuus keskittyy yleensä suuriin kaupunkiin, koska vain ne pystyvät houkuttelemaan riittävästi ”kriittistä massaa”, joka hakeutuu lähelle toisiaan. Näin syntyy taiteellisia ja kulttuurisia osamiskeskuksia ja kulttuuriteollisuuden keskittymiä.

Richard Floridaa soveltaen alueelta löytyy sopivansisältöisten koulutus- ja työpaikkojen lisäksi luovuutta tukeva, suvaitseva ja moni-ilmeinen kaupunkikulttuuri. Maamme ainoa metropolialue hyötyy suuresta koostaan (vrt. Heikkinen 2006).

Seuraavassa tarkastellaan kulttuurialan työpaikkoja alueittain ja toimialoittain. Sekä kaupallinen että voittoa tavoittelematon kulttuurituotanto ovat tässä mukana. Työpaikkamäärän mittarina käytetään kaikkien alueella työssäkäyvien henkilöiden määrää riippumatta heidän asuinpaikastaan. Alueella työssäkäyvät muodostavat ns. työllisen päiväväestön. Kulttuurin toimialoilla työskentelevien määristä saadaan tiedot Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta. Lukuihin sisältyvät ne, jotka ovat saaneet pääasiallisen toimeentulonsa kulttuurin toimialoilta laskenta-ajankohtana vuoden viimeisellä viikolla. Luvuissa ovat kaikki kulttuuri-toimialoilla työskentelevät riippumatta siitä, mikä heidän ammattinsa on.

Kulttuurialan työpaikkojen tarkastelussa käytetään samaa 54 toimialan luokitusta kuin toimipaikkojen yhteydessä.

Taulukko 4. Kulttuurialan työpaikat koko maassa, Helsingissä, pääkaupunkiseudun kunnissa ja Helsingin seudulla (14 kuntaa) sekä osuudet (%) koko maan työpaikoista 31.12.2004

	Työpaikat Koko maa	Helsinki	Espoo	Vantaa	Kauni- ainen	Pääkau- punki- seutu	Helsingin seutu	%-osuudet koko maasta Helsingin osuus	PKS:n osuus	Seudun osuus
Kaikki toimialat yhteensä	2 262 359	368 263	106 719	95 964	2 727	573 673	665 178	16,3	25,4	29,4
Kulttuurin toimialat yhteensä	85 858	29 783	3 535	3 764	58	37 140	39 288	34,7	43,3	45,8
Arkkitehti- ja taideteollinen suunnittelu sekä taide	6 016	2 193	388	221	5	2 807	2 961	36,5	46,7	49,2
74203 Arkkitehtipalvelu	3 232	1 239	235	158	2	1 634	1 673	38,3	50,6	51,8
74871 Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu	1 039	426	49	18	-	493	543	41,0	47,5	52,3
92311 Taiteilijatoiminta	1 745	528	104	45	3	680	745	30,3	39,0	42,7
Taide- ja antiikkiliikkeet sekä antikvariaatit	532	185	10	11	-	206	218	34,8	38,7	41,0
52484 Taideliikkeet	213	84	3	5	-	92	96	39,4	43,2	45,1
52501 Antiikkiliikkeet	94	33	0	1	-	34	37	35,1	36,2	39,4
52502 Antikvariaattikauppa	225	68	7	5	-	80	85	30,2	35,6	37,8
Kirjastot, arkistot ja museot yms.	10 031	2 326	353	297	20	2 996	3 300	23,2	29,9	32,9
92510 Kirjastot ja arkistot	6 966	1 307	296	177	20	1 800	2 040	18,8	25,8	29,3
92520 Museot, näyttelyt jne.	2 859	881	57	120	-	1 058	1 122	30,8	37,0	39,2
92530 Kasvitieteelliset puutarhat jne.	206	138	-	-	-	138	138	67,0	67,0	67,0
Kirjojen tuotanto ja jakelu	5 092	2 379	237	194	8	2 818	2 892	46,7	55,3	56,8
22110 Kirjojen kustantaminen	2 761	1 685	109	49	8	1 851	1 868	61,0	67,0	67,7
22230 Kirjansidonta ja viimeistely	269	101	55	-	-	156	165	37,5	58,0	61,3
51474 Kirjatuokkukauppa	163	69	0	22	-	91	91	42,3	55,8	55,8
52472 Kirjojen vähittäiskauppa	1 761	408	70	118	-	596	640	23,2	33,8	36,3
52611 Kirjojen postimyynti ja verkkokauppa	138	116	3	5	-	124	128	84,1	89,9	92,8
Sanoma- ja aikakauslehtien tuotanto ja jakelu	26 658	7 509	682	1 525	5	9 721	10 296	28,2	36,5	38,6
22120 Sanomalehtien kustantaminen	8 297	2 077	32	48	2	2 159	2 328	25,0	26,0	28,1
22130 Aikakauslehtien kustantaminen	4 478	2 697	152	81	3	2 933	3 028	60,2	65,5	67,6
22150 Muu kustannustoiminta	593	127	12	179	-	318	332	21,4	53,6	56,0
22400 Uutistoimistot	428	276	2	53	-	331	331	64,5	77,3	77,3
22210 Sanomalehtien painaminen	1 801	9	1	451	-	461	570	0,5	25,6	31,6
22220 Muu painaminen	10 152	1 871	433	696	-	3 000	3 170	18,4	29,6	31,2
22240 Painamista edeltävä toiminta	722	408	25	5	-	438	452	56,5	60,7	62,6
22250 Muu painamiseen liittyvä toiminta	160	41	21	12	-	74	77	25,6	46,2	48,1
52473 Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa, lehtikioskit	27	3	4	-	-	7	8	11,1	25,9	29,6
Mainonta	7 165	3 786	220	222	2	4 230	4 384	52,8	59,0	61,2
74401 Mainostoimistot	5 033	2 952	152	55	-	3 159	3 249	58,6	62,8	64,5
74402 Suora- ja ulkomainonta	480	238	8	13	-	259	271	49,6	54,0	56,5
74409 Muu mainospalvelu	1 652	596	60	154	2	812	864	36,1	49,1	52,3
Valokuvaus	2 674	590	117	145	1	853	1 116	22,1	31,9	41,7
74811 Valokuvaamatoiminta	910	296	13	12	1	322	340	32,5	35,4	37,4
33400 Optiikka- ja valokuvausvälineiden valmistus	247	15	50	55	-	120	120	6,1	48,6	48,6
74812 Valokuvien kehittäminen	481	13	-	6	-	19	234	2,7	4,0	48,6
51475 Valokuvausvälineiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa	176	101	16	40	-	157	160	57,4	89,2	90,9
52485 Valokuvausalan vähittäiskauppa	860	165	38	32	-	235	262	19,2	27,3	30,5
Radio ja televisio	12 564	5 672	668	382	7	6 729	6 953	45,1	53,6	55,3
92200 Radio- ja televisioiminta	6 889	4 856	71	34	5	4 966	5 044	70,5	72,1	73,2
32300 Televisio- ja radiovastaanott. jne. valm.	1 100	22	52	1	-	75	89	2,0	6,8	8,1
51432 Viihde-elektroniikan tukkukauppa	893	269	376	65	-	710	722	30,1	79,5	80,8
52451 Kodinkoneiden ja viihde-elektroniikan vähittäiskauppa	3 128	300	121	275	2	698	814	9,6	22,3	26,0
64203 Ohjelmansiirtopalvelut	554	225	48	7	-	280	284	40,6	50,5	51,3
Elokuvien ja videoiden tuotanto ja jakelu	3 087	1 373	160	121	7	1 661	1 751	44,5	53,8	56,7
92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto	1 252	878	40	6	-	924	951	70,1	73,8	76,0
22320 Kuvatallenteiden jäljentäminen	81	33	41	-	-	74	74	40,7	91,4	91,4
92120 Elokuvien ja videoiden levitys	186	117	6	55	-	178	178	62,9	95,7	95,7
71401 Videofilmiä vuokraus	1 000	184	54	29	7	274	324	18,4	27,4	32,4
92130 Elokuvien esittäminen	568	161	19	31	-	211	224	28,4	37,1	39,4
Musiikin ja äänitteiden tuotanto ja jakelu	1 240	483	54	74	2	613	658	39,0	49,4	53,1
36300 Soitinten valmistus	129	21	14	1	-	36	53	16,3	27,9	41,1
22140 Äänitallenteiden kustantaminen	382	193	9	4	2	208	223	50,5	54,5	58,4
22310 Äänitallenteiden jäljentäminen	108	10	9	51	-	70	74	9,3	64,8	68,5
51481 Musiikkitarvikkeiden tukkukauppa	179	129	9	6	-	144	145	72,1	80,5	81,0
52452 Soittimien ja musiikki-tarvikkeiden vähittäiskauppa	442	130	13	12	-	155	163	29,4	35,1	36,9
Huvipuistot ja pelit sekä muu viihde ja virkistys	10 799	3 287	646	572	1	4 506	4 759	30,4	41,7	44,1
92330 Huvipuistot	263	94	2	1	-	97	98	35,7	36,9	37,3
92710 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelu	2 656	395	364	387	1	1 147	1 182	14,9	43,2	44,5
36500 Pelien ja leikkikalujen valmistus	183	6	36	1	-	43	65	3,3	23,5	35,5
51483 Lelujen ja pelien tukkukauppa	256	85	33	24	-	142	143	33,2	55,5	55,9
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	5 239	2 157	116	40	-	2 313	2 354	41,2	44,1	44,9
92320 Kulttuurin ja viihteen tukipalvelut	626	321	2	41	-	364	370	51,3	58,1	59,1
92340 Muut viihdepalvelut	752	185	40	58	-	283	346	24,6	37,6	46,0
92720 Muualla luokittelemattomat virkistyspalvelut	824	44	53	20	-	117	201	5,3	14,2	24,4

Ryhmittely pääryhmiin on tässä kuitenkin hieman erilainen. Myös voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toiminta on tässä mukana. Tällöin esim. yleisten kirjastojen, museoiden jne. työvoima tulee esiin.

Helsingissä kulttuurialojen työpaikkoja oli vuoden 2004 lopussa 29 783 ja koko pääkaupunkiseudulla 37 140. Kulttuurin toimialojen osuus Helsingin kaikista työpaikoista oli 8,1 prosenttia. Helsingissä kulttuurialoilla on työpaikkoja suunnilleen yhtä paljon kuin teollisuudessa ja selvästi enemmän kuin esim. koulutusalailla tai rahoitustoiminnassa. Eniten kulttuurialojen työpaikkoja Helsingissä vuoden 2004 lopussa oli pääryhmässä sanoma- ja aikakauslehtien tuotanto ja jakelu, 7 509 työpaikkaa, seuraavana ryhmä radio ja televisio, 5 672 työpaikkaa.

Koko pääkaupunkiseudulla kulttuurialojen osuus alueen työpaikoista oli 6,5 prosenttia. Koko maassa kulttuurialojen osuus kaikista työpaikoista oli 3,8 prosenttia. Helsingin seudun muissa kunnissa kulttuurialojen osuus kaikista työpaikoista oli selvästi Helsinkiä pienempi. Vantaalla osuus oli 3,9 prosenttia, Espoossa 3,3 prosenttia ja muissa seudun kunnissa osuus vaihteli Keravan 4,5 prosentin ja Pornainen 1,2 prosentin välillä.

Helsingin kulttuurialojen työpaikat muodostivat lähes 35 prosenttia koko maan kulttuurialojen työpaikoista. Pääkaupunkiseudun kulttuurin työpaikat olivat 43 prosenttia koko maan vastaavista ja Helsingin seudun (14 kuntaa) kulttuurialojen työpaikkojen osuus lähes 46 prosenttia koko maasta.

Kulttuurialan työpaikkoja on Helsingissä ollut viime vuosina 30 000 paikkeilla, vuonna 2001 jopa yli 31 000. Vuonna 2004 kulttuurialan työpaikat vähenivät Helsingissä edellisestä vuodesta noin 200 työpaikalla. Seuraavana vuonna työpaikkamäärä kääntyi kuitenkin nousuun, sillä työvoimatutkimuksen ennakkotietojen mukaan kulttuurialan työvoima ylitti 30 000 vuonna 2005. Talous kasvoi voimakkaasti Helsingin seudulla ja Helsingissä vuoden 2006 loppupuolella. Suotuisa työllisyyskehitys jatkui myös kulttuurialoilla, sillä vuotta 2006 koskevat työvoimatutkimuksen ennakkotiedot antavat Helsingin kulttuurialojen työvoiman määräksi jopa yli 33 000. Työpaikat lisääntyvät ennakkotietojen mukaan sekä kulttuurin yritystoiminnassa että voittoa tavoittelemattomalla puolella. Lisäksi Uudenmaan TE-keskuksen mukaan pääkaupunkiseudulla sisältöliiketoiminnan, joka sivuaa läheisesti kulttuurialoja, odotetaan kasvavan lähiaikoina nykyistä merkittävämmäksi kasvualaksi.

KULTTUURITOIMIALOJEN VAHVIMMAT ERIKOISTUMISALAT

Mitkä kulttuurialojen toimialat tarkemmalla luokituksella ovat Helsingin vahvimpia erikoistumisaloja? Seuraavassa esitettävä erikoistumisanalyysi perustuu toimialoittaisista työpaikkatiedoista laskettaviin erikoistumisindekseihin, jotka kuvaavat toimialan työpaikkaosuutta alueella (Helsingissä) suhteutettuna saman toimialan työpaikkaosuuteen vertailualueella (koko maassa). Kun tällä tavalla laskettu suhdeluku muunnetaan indeksiksi, se saa arvon 100, jos toimialan työpaikkaosuus on alueella yhtä suuri kuin vertailualueella. Jos indeksin arvo on suurempi kuin 100,

Taulukko 5. Kaikki työpaikat ja kulttuurialojen työpaikat alueittain 2004

	Kaikkien toimialojen työpaikat	Kulttuurialojen työpaikat	Kulttuurialojen työpaikkojen osuus %
Koko maa	2 262 359	85 858	3,8
Helsingin seutu	665 178	39 288	5,9
Pääkaupunkiseutu	573 673	37 140	6,5
Helsinki	368 263	29 783	8,1
Espoo	106 719	3 535	3,3
Kauniainen	2 727	58	2,1
Vantaa	95 964	3 764	3,9
Hyvinkää	17 029	343	2,0
Järvenpää	12 019	205	1,7
Kerava	10 395	469	4,5
Kirkkonummi	10 342	158	1,5
Mäntsälä	5 075	72	1,4
Nurmijärvi	10 659	200	1,9
Pornainen	882	11	1,2
Sipoo-Sibbo	5 276	119	2,3
Tuusula	12 168	374	3,1
Vihti	7 660	197	2,6

alue on erikoistunut kyseiseen toimialaan ja toimii kyseisen alan keskittymänä. Jos indeksin arvo on pienempi kuin 100, alue ei ole erikoistunut kyseiseen toimialaan. Erikoistumisindeksin avulla saadaan piirrettyä alueelle (Helsinki) sen erikoistumisprofiili.

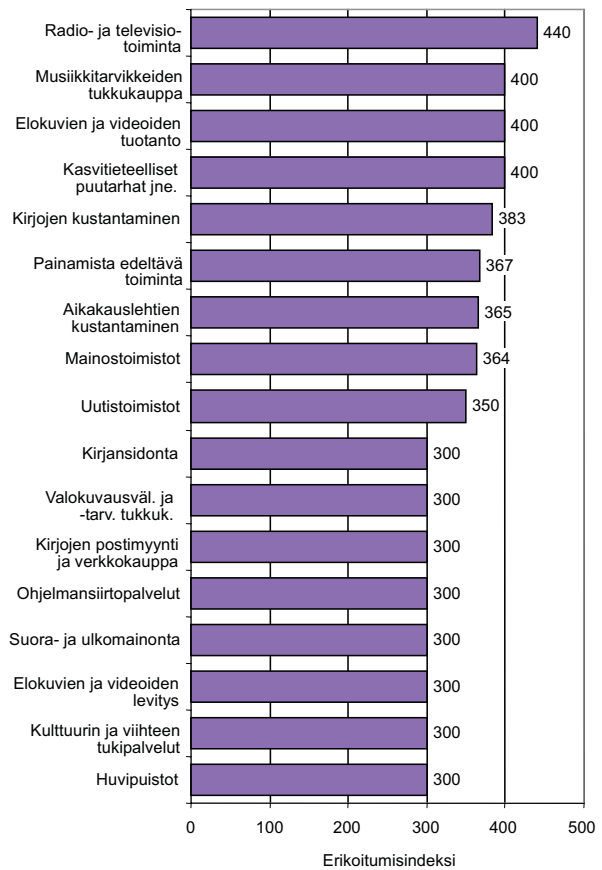
Alueiden erikoistuminen perustuu lähinnä kolmeen tekijään: alueiden sijaintietuihin, tuotannon mittakaavaetuihin sekä kasautumisetuihin (Suokas & Hietaniemi 2006). Monille yrityksille läheisyys asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin nähden on merkittävä etu. Läheisyys synnyttää synergiaa, joka johtaa yritystoiminnan alueelliseen keskittymiseen. Eri sijaintien hyödyt vaihtelevat toimialan ja yrityksen muiden ominaisuuksien mukaan (Laakso 2002). Edellä mainituilla tekijöillä on pääosin vaikutusta kulttuurin liiketoimintaan.

Kaikkien kuviossa 2. olevien toimialojen erikoistumisindeksin arvo on 300 tai sitä suurempi eli kyseiset toimialat ovat todella vahvasti Helsingin erikoistumisaloja. Monet alat tässä ovat joukkoviestinnän ja kulttuuriteollisuuden suuria aloja ("cultural industries"), mutta joukossa on myös pieniä Helsinkiin keskittyneitä erikoisaloja, kuten kirjojen verkkokauppa ja postimyyni sekä elokuvien ja videoiden levitys. Vuoden 2004 lopussa kuviossa 2. esitetyillä erikoistumisaloilla työskenteli Helsingissä yli 15 300 henkeä.

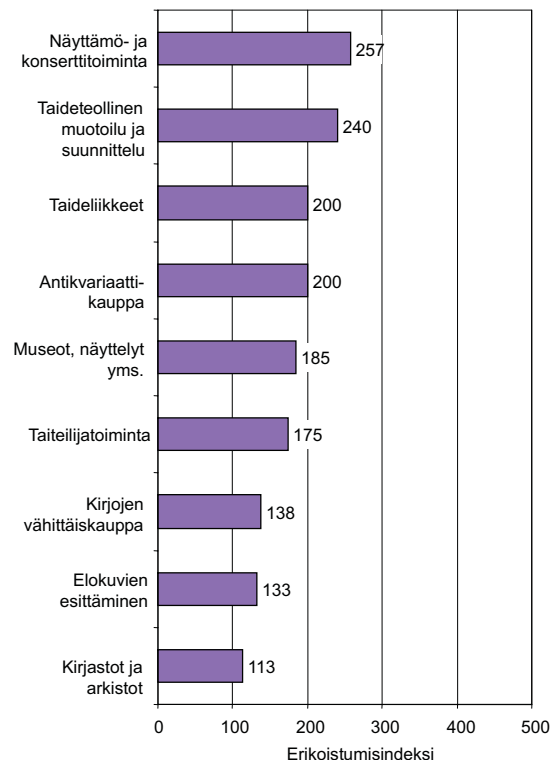
Erityisesti kansallisten kulttuurilaitosten sijoittumiseen ovat paljolti vaikuttaneet historialliset syyt. Kulttuurilaitosten perustaminen oli Suomessa läheisesti sidoksissa eurooppalaisiin esikuviiin ja kansallisiin liikkeisiin. Eurooppalaisen kansallisvaltioajattelun mukaan Suomessakin rakennettiin kansakuntaa ja suomalaisuutta sekä poliittisena kokonaisuutena että mielikuvina. Taide ja kulttuuri olivat oleellinen osa tätä kehitystä. Kansallisia kulttuurilaitoksia perustettiin luonnollisesti maan pääkaupunkiin. Monet Helsingissä sijaitsevat kansalliset kulttuurilaitokset ovat peräisin jo 1800-luvun loppupuolelta ja 1900-luvun alusta. Tällaisia ovat Ateneum, Suomen Kansallisteatteri, Svenska Teatern, Ooppera, Kansallismuseo, Taidehalli jne.

Erikoistumisindeksi saa korkeita arvoja myös monien muiden kulttuurialojen kohdalla. Kuviossa 3. on eräiden muiden keskeisten kulttuurin toimialojen erikoistumisindeksejä. Monet tässä mukana olevat toimialat ovat luovaan taiteelliseen työhön, esittävään taiteeseen tai kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyviä aloja ("core arts field"). Nämä alat ovat myös vahvasti Helsingin erikoistumisaloja, sillä indeksit ovat korkeita. Kyseisillä aloilla työskenteli Helsingissä yli 6 000 henkeä.

Kuvio 2. Helsingin kulttuuritoimialojen vahvimmat erikoistumisalat 2004 (Indeksi, koko maa=100)

Kuvio 3. Muiden Helsingin kulttuurin toimialojen erikoistumisindeksejä 2004 (koko maa=100)

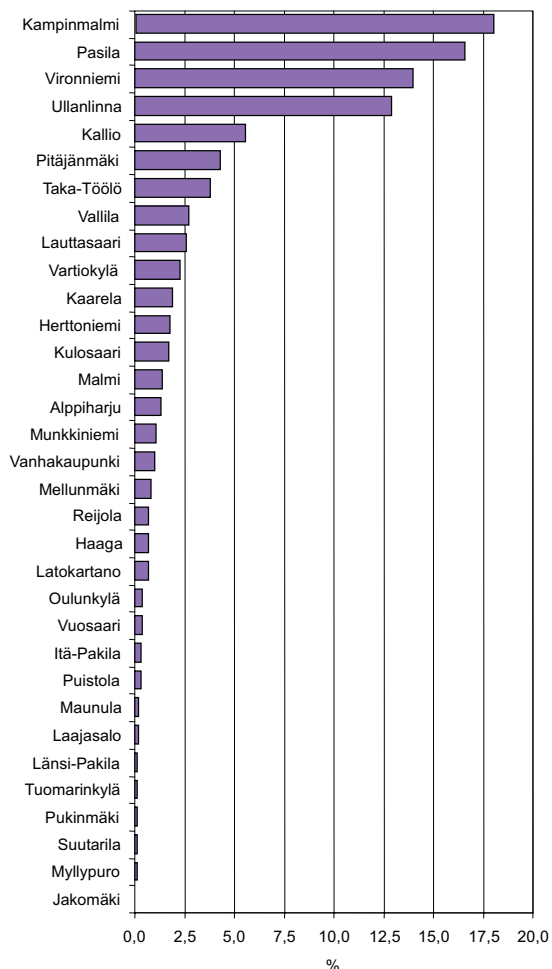
KULTTUURIN TYÖPAIKAT HELSINGISSÄ ALUEITTAIN

Alueellisesti kulttuurialojen työpaikat ovat Helsingin sisällä voimakkaasti keskittyneet. Kulttuurialojen työpaikoista yli puolet sijaitsee eteläisessä suurpiirissä (51,3 %) ja yli neljäsosa (27,2 %) keskisessä suurpiirissä. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että kaikkien toimialojen työpaikoista kolmannes (33,8 %) oli eteläisessä suurpiirissä ja reilu viidennes (22,8 %) keskisessä suurpiirissä.

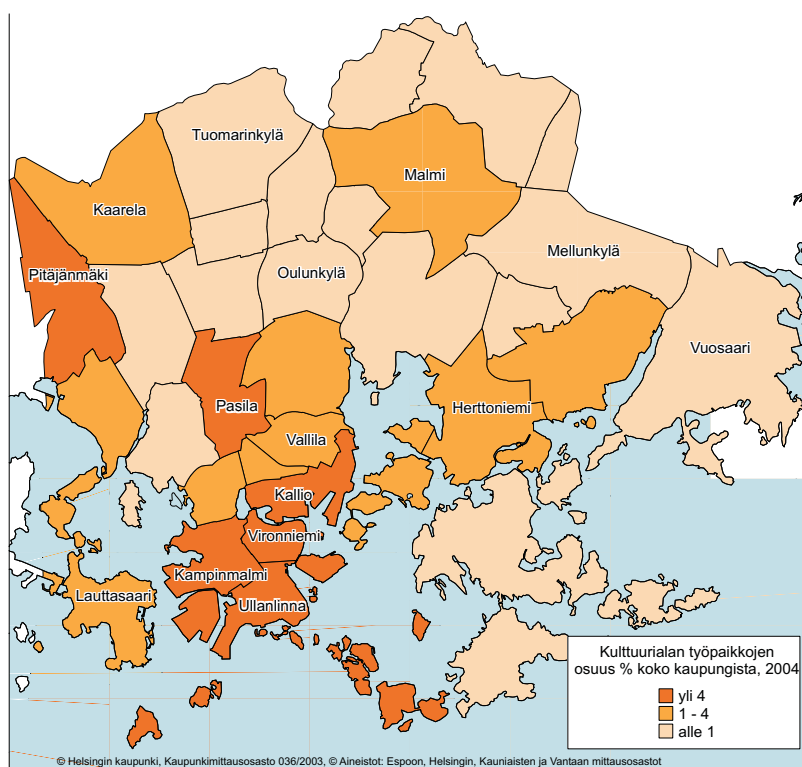
Peruspiireittäin kulttuurin työpaikat ovat Helsingissä keskittyneet voimakkaasti viiteen peruspiiriin. Nämä viisi ovat Kampinmalmin, Pasilan, Vironniemen, Ullanlinnan ja Kallion peruspiirit. Valtaosa eli yli 67 prosenttia kaikista Helsingin kulttuurialan työpaikoista sijaitsee mainituissa peruspiireissä. Niissä on yhteensä noin 20 000 kulttuurialan työpaikkaa. Melko pienellä maantieteellisellä alueella eli näissä viidessä peruspiirissä on peräti 23 prosenttia koko Suomen kulttuurialan työpaikoista.

Edellä mainitut viisi peruspiiriä poikkeavat toistaan sen suhteen mitkä kulttuurin alat ovat niissä työpaikkamäärältään suurimpia. Seuraavassa tarkastellaan kutakin viittä kärkiperuspiiriä erikseen. Alueilta on poimittu taulukkoon 12 suurinta kulttuurin toimialaa työpaikkojen määrällä mitattuna. Alueilla on toisistaan poikkeavia profiileja toimialojen suhteen, mutta myös melko paljon myös yhteisiä piirteitä.

Kuvio 4. Kulttuurialojen työpaikkojen jakautuminen Helsingissä 2004. Peruspiirien osuus koko kaupungin kulttuurin työpaikoista 2004.

Kartta 1. Kulttuurialan työpaikkojen osuus % koko kaupungista, 2004

KAMPINMALMI

Kampinmalmi on tiivistä keskustan työpaikka-alueetta. Kulttuurialan työpaikat ovat 12 prosenttia Kampinmalmin kaikista työpaikoista. Kampinmalmin peruspiirissä (Kamppi, Etu-Töölö, Ruoholahti, Jätkäsaari, Lapinlahti) erottuvat hallitseviksi kulttuurin toimialoiksi mainostointit, kirjojen kustantaminen ja aikakauslehtien kustantaminen. Alueella sijaitsee myös kansallisia kulttuurilaitoksia. On huomattava, että Kampinmalmin peruspiirin alueella ovat mm. Tennispalatsi, Kaapelitehdas ja Lasipalatsi, joiden työpaikoissa on hajontaa useille kulttuurin toimialoilta. Esim. Tennispalatsissa sijaitsee kaupungin taidemuseon yksikkö, Kulttuurien museo ja Finnkinon 14 elokuvastalin multiplex-kokonaisuus. Kaapelitehtaan toimintoihin kuuluu näyttelyitä, museotoimintaa, taide-esityksiä, teatteri- ja tanssiesityksiä, kulttuurialan yrityksiä, taiteilijoita jne. Yleensäkin Kampinmalmin kulttuurin työpaikat hajautuivat hyvin monille toimialoilta, sillä 12 kärkitoimialan ulkopuolelle jäi vielä yli 17 prosenttia alueen kulttuurin työpaikoista.

Kampinmalmissa on museoiden ja näyttelyiden sekä arkkitehtipalvelun työpaikoilla merkittävä rooli. Alueen museoita ovat mm. Suomen Kansallismuseo, Luonnontieteellinen museo, Amos Anderssonin taidemuseo, Helsingin Taidetalo sekä Kaapelitehtaalla sijaitsevat Suomen valokuvataiteen museo, Teatterimuseo ja Hotelli- ja ravintolamuseo. Tärkeä rockmaailman areena Tavastia Klubi on myös alueella. Tästä genrestä voidaan mainita myös Nosturi ja Semifinal.

Helsingin kaupungin kulttuuriasiakkeksen tilat sijaitsevat vanhan linja-autoaseman talossa. Myös monipuolista kulttuuritoimintaa järjestävä ruotsinkielinen ”olohuone” Verandan toimii suomenruotsalaisessa informaatiokeskuksessa Luckanissa.

Kampinmalmin peruspiirissä näyttämötaidetta, musiikkia ja tanssitaidetta edustavat Lilla Teatern, Sibelius-Akatemia ja Aleksanterin teatteri. Alueella on myös Annantalon taidekeskus.

Kampinmalmin peruspiirissä on eniten kulttuurialan työpaikkoja Helsingissä 13 toimialalla (mm. kirjojen kustannus, aikakauslehtien kustannus, äänitallenteiden kustannus, antikvariaatit, mainostointit, elokuvien esittäminen, taiteilijatoiminta).

Taulukko 6. Kampinmalmin peruspiirin kulttuurialojen työpaikat: 12 kärjessä 2004

	%	Työpaikat
Kulttuurialat yhteensä	100	5 361
74401 Mainostointit	22,9	1 229
22110 Kirjojen kustantaminen	15,7	841
22130 Aikakauslehtien kustantaminen	9,4	506
92520 Museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojeleminen	5,9	316
74203 Arkkitehtipalvelu	5,5	294
22120 Sanomalehtien kustantaminen	5,2	277
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	4,4	238
92400 Uutistoimintat	3,3	179
92320 Kulttuurin ja viihteen tukipalvelut	2,9	155
74409 Muu mainospalvelu	2,8	150
92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto	2,8	149
22220 Muu painaminen	2,1	112
Muut kulttuurin toimialat	17,1	915

PASILA

Kulttuurialan työpaikat ovat yli 19 prosenttia kaikista Pasilan peruspiirin työpaikoista.

Pasilan peruspiirissä on kaikkia työpaikkoja yli 25 000, mm. messukeskus, radio- ja tv-toiminta, pääkirjasto ja oikeustalo. Pasilan tv- ja radiokeskittymän (YLE, MTV 3, Sub tv) johdosta radio- ja televisiotoiminnan osuus kulttuurialan työpaikoista peruspiirissä on peräti 82 prosenttia, mutta Pasilassa on myös aikakauslehtien kustantamisen alalla paljon työpaikkoja. Paljolti kaupunginkirjaston pääkirjaston ansiosta toimiala kirjastot ja arkistot on Pasilassa kolmantena. Pasilassa sijaitsee myös Teatteristudio Pasila. Kirjojen postimyynnin ja verkkokaupan alalla Pasilassa on eniten työpaikkoja Helsingissä. Pasilassa sijaitseva, urheilu- ja viihdekeskus Hartwall-Areena toimi vuoden 2007 Euroviisujen päänäyttämönä.

Pasilan kulttuurin toimialojen keskittyneisyyttä osoittaa se, että 12 suurimman listan ulkopuolelle jäi vain 0,7 prosenttia kaikista kulttuurialan työpaikoista.

Digitaalisten sisältöjen ja palvelujen kehittämisklusteri Forum Virium Helsinki saa oman talon Pasilaan (Forum Virium Center). Forum Virium Helsinki on osaltaan vauhdittamassa Pasilan kehittämistä Helsingin toiseksi keskustaksi. Ks. Pasilasta myös s. 15.

VIRONNIEMI

Kulttuurialan työpaikat ovat 12 prosenttia kaikista Vironniemen peruspiirin työpaikoista.

Vironniemen peruspiirissä (Kruunuhaka, Kluuvi, Katajanokka) on Helsingin ja koko Suomen hallinnollinen ja taloudellinen keskus. Kulttuurin työpaikat ovat hajautuneet monille eri toimialoille. Eniten Vironniemen peruspiirissä kulttuurin työpaikkoja on sanomalehtien kustannusalalla (Sanomatalo), kirjastoissa ja arkistoissa sekä museoissa ja näyttelyissä.

Vironniemen peruspiirissä on myös Kansallisteatteri. Alueella toimivia taidemuseoita ja muita museoita ovat mm. Ateneum Suomen taiteen museo, Kiasma nykytaiteen museo, Helsingin kaupunginmuseo, Kansallisarkisto, Kluuvin Galleria, Sederholmin talo, Postimuseo, Arppeanum Helsingin yliopistomuseo ja Suomen Pankin rahamuseo. Kustannusalalla toimivat Sanoma-WSOY:n lisäksi mm. Kustannusosakeyhtiö Teos, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura SKS ja Yliopistopaino Kustannus. Kirjakauppoja on Vironniemen Kluuvissa eniten Helsingissä.

Elokuvien esittäminen on päässyt alueen 12 suurimman toimialan listalle. Alueella on mm. monisaliteatteri Kinopalatsi. Sen kymmenen salia vastaavat runsaan viidenneksen osuudesta Helsingin elokuvateattereiden lipputuloista ja kävijöistä. Alueella toimii myös moderni musiikkikirjasto Kirjasto 10 keskeisellä paikalla, Pääpostitalossa. Eri kulttuurit kohtaavat kansainvälisessä kulttuurikeskus Caisassa. Alueella on vuodesta 1995 alkaen järjestetty vuosittain Maailma kylässä-festivaali Kaisaniemen puistossa. Myös Esplanadin lavan ilmaiskonsertit ovat osa ydinkeskustan kesäelämää.

Vironniemen peruspiirissä on eniten kulttuurialan työpaikkoja Helsingissä 7 toimialalla (mm. sanomalehtien kustannus, kirjojen vähittäiskauppa, elokuvien ja videoiden levitys, kirjastot ja arkistot, museot ja näyttelyt, rahapelit).

ULLANLINNA

Kulttuurialan työpaikat ovat noin 15 prosenttia kaikista Ullanlinnan peruspiirin työpaikoista.

Ullanlinnan peruspiirissä (mm. Punavuori, Eira, Kaartin-kaupunki, Suomenlinna, Ullanlinnan osa-alue) kulttuurin työpaikat hajautuvat monille eri toimialoille. Hieman yli puolet peruspiirin kulttuurialojen työpaikoista on Punavuoren kaupunginosassa.

Taulukko 7. Pasilan peruspiirin kulttuurialojen työpaikat: 12 kärjessä 2004

	%	Työpaikat
Kulttuurialat yhteensä	100	4 940
92200 Radio- ja televisiotoiminta	81,5	4 024
22130 Aikakauslehtien kustantaminen	8,6	427
92510 Kirjastot ja arkistot	3,4	169
22220 Muu painaminen	1,4	71
92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto	1,2	60
22110 Kirjojen kustantaminen	0,8	42
74401 Mainostoimistot	0,7	35
52611 Kirjojen postimyynti ja verkkokauppa	0,6	31
92400 Uutistoimistot	0,3	16
74203 Arkkitehtipalvelu	0,3	13
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	0,2	10
51474 Kirjatukkauppa	0,2	8
Muut kulttuurin toimialat	0,7	34

Taulukko 8. Vironniemen peruspiirin kulttuurialojen työpaikat: 12 kärjessä 2004

	%	Työpaikat
Kulttuurialat yhteensä	100	4 181
22120 Sanomalehtien kustantaminen	29,8	1 246
92510 Kirjastot ja arkistot	9,1	382
92520 Museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelu	8,5	354
52472 Kirjojen vähittäiskauppa	6,6	275
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	6,6	275
92710 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelu	6,2	257
74401 Mainostoimistot	5,9	247
74203 Arkkitehtipalvelu	2,9	121
22110 Kirjojen kustantaminen	2,9	119
74409 Muu mainospalvelu	2,8	118
22130 Aikakauslehtien kustantaminen	1,7	72
92130 Elokuvien esittäminen	1,7	71
Muut kulttuurin toimialat	15,4	644

Kokonaisuutena Ullanlinnan peruspiirissä eniten työpaikkoja on mainostoimistoissa, 22 prosenttia kulttuurialojen työpaikoista. Myös sanomalehtien kustantaminen, kirjojen kustantaminen, arkkitehtipalvelu sekä radio ja televisiotoiminta (Nelonen) ovat hyvin edustettuina. Kustannusala on vahvasti edustettuna: mm. Otava, Tammi, Schildts. Myös perinteikäs Rikhardinkadun kirjasto sijaitsee alueella.

Alueella on myös monia museoita, näyttelyjä ja gallerioita, esim. Sinebrychoff ulkomaisen taiteen museo, Design-museo, Design Forum Finland, Cygnaeuksen Galleria ja Suomen rakennustaiteen museo. Taidegallerioita on paljon Punavuoren osa-alueella, erityisesti Uudenmaankadulla. Punavuorella on myös paljon antikvariaatteja. Näyttämötoiminta on hyvin edustettuna, sillä alueella sijaitsevat Svenska Teatern ja KOM-teatteri. Savoy-teatterissa vieraillee vuosittain noin 200 erilaista ryhmää Suomesta ja eri puolilta maailmaa. Kulttuuriareena Gloria on myös alueella. Kaivopuistossa pidetään suosittuja yleisömääriltään suuret ilmaiskonsertit. Suomenlinnassa sijaitsee useita museoita ja muuta kulttuuritoimintaa.

Kesällä 2005 perustetun Designkortteli ry:n tarkoituksena on ollut Diana-puistoa ympäröivän alueen nostaminen suomalaisen muotoilun näyteikkunaksi. Lähikortteleiden sisustus- ja vaateliikkeet yhdessä alueen ravintoloiden ja museoiden kanssa korostavat Helsingin roolia muotoilukaupunkina. Design District Helsinki käsittää yhteensä 25 katuja ja yli 150 liikettä Helsingin ydinkeskustassa, pääosin Ullanlinnan peruspiirin alueella. Tarkkaa rajaa alueen ympärille ei ole vedetty vaan alue elää ja kehittyy toimijoidensa myötä. (www.designdistrict.fi)

Ullanlinnan peruspiirissä on eniten kulttuurialan työpaikkoja Helsingissä 7 toimialalla (mm. taideliikkeet, antiikki-liikkeet, arkkitehtipalvelu, taideteollinen muotoilu ja suunnittelu, elokuvien ja videoiden tuotanto, painamista edeltävä toiminta).

KALLIO

Kulttuurialan työpaikat ovat hieman alle 7 prosenttia kaikista Kallion peruspiirin työpaikoista. Kallion peruspiirissä (Sörnäinen, Siltasaari, Linjat, Torkkelinmäki) hallitseva kulttuurin toimiala on näyttämö- ja konserttitoiminta (23 prosenttia kulttuurialan työpaikoista) johtuen mm. siitä, että alueella sijaitsee Kaupunginteatteri, Ryhmäteatteri ja Komediateatteri Arena. Myös Teatterikorkeakoulu sijaitsee Kallion peruspiirissä. Toimialalla muu painaminen on Kalliossa lähes 17 prosentin osuus alan työpaikoista. Sekä mainostoimistoilla että kirjastoilla (Kallion kirjasto) ja arkistoilla on yli kuuden prosentin osuus alueen kulttuurialan

Taulukko 9. Ullanlinnan peruspiirin kulttuurialojen työpaikat: 12 kärjessä 2004

	%	Työpaikat
Kulttuurialat yhteensä	100	3 840
74401 Mainostoimistot	21,7	833
22120 Sanomalehtien kustantaminen	10,1	386
74203 Arkkitehtipalvelu	8,7	334
92200 Radio- ja televisiotoiminta	7,9	305
22110 Kirjojen kustantaminen	7,9	302
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	6,3	243
22130 Aikakauslehtien kustantaminen	5,7	217
92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto	5,2	198
22240 Painamista edeltävä toiminta	4,3	166
92510 Kirjastot ja arkistot	2,9	111
92520 Museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelu	2,8	106
74871 Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu	2,4	92
Muut kulttuurin toimialat	14,2	547

Taulukko 10. Kallion peruspiirin kulttuurialojen työpaikat: 12 kärjessä 2004

	%	Työpaikat
Kulttuurialat yhteensä	100	1 665
92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta	23	383
22220 Muu painaminen	16,7	278
74401 Mainostoimistot	6,4	106
92510 Kirjastot ja arkistot	6,1	102
92200 Radio- ja televisiotoiminta	5,7	95
92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto	5,3	89
22110 Kirjojen kustantaminen	5,2	87
92311 Taiteilijatoiminta	4,2	70
74811 Valokuvaamotoiminta	3,4	57
74409 Muu mainospalvelu	2,9	49
52451 Kodinkoneiden ja viihde-elektroniikan vähittäiskauppa	2,8	47
22120 Sanomalehtien kustantaminen	2,7	45
Muut kulttuurin toimialat	15,4	257

työpaikoista. Tokoinrannassa sijaitseva Helsingin Juhlaviikkojen Huvilatelta vetää kesäisin kymmeniätuhansia kuulijoita. Huomattavaa on, että taiteilijatoiminta on pääsyyt Kalliossa 12 suurimman kulttuuritoimialan listalle. Valokuvaamojen alalla Kallion peruspiirissä on eniten työpaikkoja Helsingissä. Kallion peruspiirissä, erityisesti Hakaniemessä on paljon antikvariaatteja.

tään suuria rock-konsertteja. Alueella sijaitsee myös monipuolinen Kulttuuritehdas Korjaamo.

Lauttasaaren peruspiirissä kulttuurialan työpaikat hajautuvat monille eri toimialoille. Arkkitehtipalvelu on alueella suurin yksittäinen kulttuurin toimiala. Lauttasaareissa on 10 arkkitehtitoimistoa. Alueella on myös tietynlainen kustannusalan keskittymä, sillä aikakauslehtien kustantaminen, kirjojen kustantaminen, äänitallenteiden kustantaminen, sanomalehtien kustantaminen ja muu kustannustointa kaikki yhdessä vastaavat yli 24 prosenttia Lauttasaaren kulttuurin työpaikoista. Lauttasaareissa toimii lisäksi mm. yleisten kirjastojen aineistonvälityksen markkinajohtaja BTJ Kirjastopalvelu Oy. Muita mainittavia kulttuurialoja ovat mainostoimistot 15,3 prosenttia, elokuvien ja videoiden tuotanto 7,5 prosenttia, radio- ja televisiotoiminta 5,0 prosenttia ja taiteilijatoiminta 3,3 prosenttia.

Alppiharjun peruspiirissä sijaitsee Suomen tunnetuin huvipuisto Linnanmäki, jonka yhteydessä on merimaailma Sealife. Huvipuistoalan osuus Alppiharjun kulttuurin työpaikoista oli lähes 25 %. Näyttämö- ja konserttitoiminnan alalla on 15,5 prosenttia kulttuurin työvoimasta. Taitelijatoiminnalla on 5,8 prosentin osuus. Alppiharjussa sijaitsee vuonna 1958 rakennettu konsertti- ja tapahtumapaikka Kulttuuritalo.

Vartiokylän peruspiirissä (mm. Puotinharju, Puotila, Vartioharju, Itäkeskus) eniten kulttuurin työpaikkoja on toimialalla kirjastot ja arkistot 19,2 prosenttia (mm. kulttuurikeskus Stoa), kodinkoneiden ja viihde-elektronikan vähittäiskauppa 15,5 prosenttia (mm. Itäkeskuksen kaupakeskus). Lisäksi työpaikkoja oli melko paljon seuraavilla aloilla: aikakauslehtien kustantaminen, muu painaminen ja muu mainospalvelu.

Kaarelan peruspiirissä (Kannelmäki, Maununneva, Malminkartano, Hakuninmaa) erottuvat toimiala muu painaminen 71,1 prosenttia sekä näyttämö- ja konserttitoiminta alueen suurimpina kulttuurialan työllistäjinä.

Itä-Pakilan peruspiirissä (Itä-Pakila ja Tuomarinkartano) hallitsevat alat ovat muu painaminen ja kirjansidonta.

Muilla kuin keskustan kärkialueella kulttuurin työpaikat ovat usein sellaisilla toimialoilla kuin muu painaminen, eri kulttuurituotteiden tukkukaupan alat, kodinkoneiden ja viihde-elektronikan vähittäiskauppa jne. Nämä ovat paljolti aloja, jotka ovat kulttuurituotannon arvoketjussa muualla kuin varsinaisessa luovassa toiminnassa tai kulttuuriteollisuuden ytimessä.

Taulukko 11. Kulttuurialojen työpaikkojen osuus alueen kaikista työpaikoista 31.12.2004

Peruspiiri	Kulttuurialojen osuus alueen kaikista työpaikoista, %	Kulttuuriala työpaikat
601 Kulosaaren pp	42,3	500
304 Pasilan pp	19,2	4 940
102 Ullanlinnan pp	14,8	3 840
101 Vironniemen pp	12,0	4 181
103 Kampinmalmin pp	12,0	5 361
302 Alppiharjun pp	11,6	380
104 Takatöölön pp	11,4	1 127
205 Kaarelan pp	10,2	560
105 Lauttasaaren pp	8,6	763
301 Kallion pp	6,4	1 665
405 Itä-Pakilan pp	6,4	79
701 Vartiokylän pp	6,4	676
Vertailu:		
Koko Helsinki	8,1	29 783
Koko maa	3,8	85 858

Kaikista Helsingin 33 peruspiiristä kuusi oli sellaisia, joissa kulttuurialan työpaikkoja oli vähemmän kuin kaksi prosenttia oman alueensa kaikista työpaikoista.

ALUEITTAINEN KULTTUURITOIMINTA, TAITEILIJATOIMINTA

Helsingissä on kattava kulttuuripalvelujen ja kulttuuria sivuavien toimintojen verkosto. Kansainvälisissä vertailuisissa Helsingin vahvuudeksi mainitaan nimenomaan Helsingin laaja kulttuurilaitosten ja alueellisten kulttuurilaitosten verkosto. Kulttuuripalvelut on haluttu tuoda lähelle asukkaita. Kaupunginkirjastolla on 47 toimipaikkaa eri puolilla kaupunkia, samoin esim. työväenopistolla ja nuorisosaainkeskuksella on lukuisia alueellisia toimintapisteitä.

Helsingin alueelliset kulttuurikeskukset, Stoa - Itä-Helsingin kulttuurikeskus, Kanneltalo ja Malmitalo, palvelevat vuosittain satoja tuhansia helsinkiläisiä ja muita lähialueiden asukkaita.

Kulttuuripalveluja asukkaille on muuallakin kuin keskustassa, vaikkakin kulttuuritarjonta on laajempaa Helsingin keskustassa. Kaupunki on pyrkinyt tarjoamaan kulttuuripalveluja myös lähiöissä. Myös järjestöt ja yksittäiset kansalaisaktiivit ovat aktiivisia kulttuuritoimijoita monilla alueilla. Kulttuuriteollisuus ja sen työpaikat ovat sen sijaan

paljolti keskittyneet Helsingin keskustaan ja sen lähistölle (vrt. Cantell, Linko, Silvanto 2005) .

Taiteilijatoiminnan voidaan katsoa edustavan keskeisesti kulttuurialojen luovaa ydintä, mutta toimiala jää tällaisessa toimialatarkastelussa todennäköisesti liian pieneksi. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea tilastointikriteerit. Taiteilijoiden määrästä ei ole olemassa tarkkaa tietoa, koska tilastoinnin taustalla oleva määrittely vaikuttaa - esim. työssäkäyntitilastossa toimiala määritellään rekisteritietojen perusteella, jolloin ns. vapaat taiteilijat tai ne, jotka eivät saa toimeentuloaan taiteesta, saattavat jäädä pois. Monet taiteilijat, jotka eivät vuoden viimeisellä viikolla määriyty työssäkäyntitilaston kriteerien mukaan toimialan taiteilijatoiminta palkansaajaksi tai yrittäjäksi, eivät myöskään näy tässä tilastossa. Yleensäkin taiteilijoiden määrä on hyvin pieni koko kulttuurialasta, jossa jo pelkästään joukkoviestinnän ja median työpaikat ovat yli puolet kokonaisuudesta. On syytä pitää mielessä edellä esiin tuodut varaukset taiteilijatoimintaa koskevien tilastotietojen yhteydessä. Ryhmässä taiteilijatoiminta oli Helsingissä vuonna 2004 vain 528 taiteilijaa. Jos lasketaan yhteen toimialat taiteilijatoiminta sekä näyttämö- ja konserttitoiminta saadaan Helsingissä määräksi 2685. Tämäkin luku vaikuttaa pieneltä verrattuna Rensu-jeffin taiteilijatutkimukseen, jossa perusjoukkona oli kaikki taiteilijat Suomessa (17 000) ja joista puolet (8 500) asui pääkaupunkiseudulla. Näyttämö- ja konserttitoiminnasta saatavat tiedot ovat todennäköisesti taiteilijatoimintaa paremmat, jos alan työlliset ovat pääosin palkkatyössä laitoksissa (esim. orkesterit, teatterit).

Myös muita kulttuuritoiminnassa toimivia henkilöitä jää tilastoista pois esim. siitä syystä, että tilastoista puuttuvat kulttuuria sivutoimenaan harjoittavat henkilöt, työssäkäyntitilaston referenssiajanjaksona työttömänä olleet sekä kulttuurin alueella vapaaehtoistyötä tekevät henkilöt (vrt. Karttunen 2001). Esim. festivaalien järjestelyissä on usein mukana laaja vapaaehtoistyöntekijöiden joukko. Näkymätön talous näytteleekin merkittävää osaa festivaalikentällä. Helsingin kaupungin kulttuuriasiakseksuksen festivaalikeskelyn mukaan määräraikaisia työntekijöitä käytetään festivaalitoiminnassa paljon. Vapaaehtoisten rooli on perinteisesti ollut merkittävä, ja lähes kaikki vastanneet festivaalit kertoivat käyttävänsä talkootyöntekijöitä (Kuusi 2007, 17).

UUTTA URBAANIA ILMETTÄ

Pasila

Pasilan peruspiiri ei ole uusi kulttuurialojen keskittymä, vaan se on alue jolla on toiseksi eniten kulttuurialan työpaikkoja Helsingissä (lähinnä radio ja televisiotoiminta) kuten aiemmin jo tuli esille. Lähiaikoina alue on saamassa uutta ilmettä.

Forum Virium Helsingille on nousemassa oma talo Pasilaan. Forum Virium Center-työnimen saanut rakennus tulee sijoittumaan Länsi-Pasilaan Yleisradion alueen pohjoispuolelle. Arvioitu valmistumisajankohta on 2008. Forum Virium Centerin tilat suunnitellaan digitaalisia palveluja ja sisältöjä kehittävien yritysten näkökulmasta (www.forumvirium.fi).

Forum Virium Helsinki on merkittävän yritysjoukon aloitteesta syntynyt digitaalisten palveluiden ja sisältöjen kehittämiseen keskittyvä klusterihanke. Hankkeessa on 10 veturiyritystä ja viisi kumppaniyritystä ja neljä julkishallinnon toimijaa. Forum Virium Helsingin toiminta rakentuu veturi- ja kumppaniyritysten tulevaisuushankkeiden ympärille. Toiminnan tavoitteena on nopeuttaa ja helpottaa digitaalisten palveluiden ja sisältöjen kehittämistä yritysten välisessä yhteistyössä (www.forumvirium.fi).

Euroviisujen merkeissä Forum Virium Helsinki avasi yhteistyökumppaniensa kanssa Suomen laajimman tapahtumaportaalin, Helsinki Host City-palvelun www.helsinki-hostcity.fi . Arcada Nylands Svenska Yrkehögskolanin perustama DINA-kanava tuotti 90 opiskelijan voimin reaaliaikaista kuvavirtaa Helsingin tunnelmasta ”DINA Host City”-kaupunkikanavaan. Palvelu on ainutlaatuinen myös siksi, että DINAn tuottamaa televisiolähetystä voi seurata peräti kuudelta media-alustalta. Euroviisujen jälkeen Helsinki Host City-palvelu jää elämään osaksi Helsingin kaupungin informaatiotarjontaa.

Arabianranta

Arabianrannan suunnittelun ja rakentamisen lähtökohdaksi on otettu seudun pitkän kulttuurihistorian ja kaupunkihistoriallisen aseman kunnioittaminen. Uusi alue on kasvanut orgaanisesti täydentämään olemassa olevaa kaupunkirakennetta. Arabianrannan paikan henki on ainutlaatuinen kudelman historiaa, villiä luontoa sekä taiteen, median, liiketoiminnan ja teollisuuden aikaansaamaa synergiaa (www.helsinkivirtuallivillage.fi).

Vuonna 1995 Helsingin kaupunki, kauppa- ja teollisuusministeriö, Taideteollinen korkeakoulu, Pop&Jazz Konservatorio, Oy Hackmann Ab, Eläke-Varma keskinäinen vakuutusyhtiö ja Oy Metra Ab allekirjoittivat aiesopimuksen, jonka tavoitteeksi asetettiin tehdä Arabianrannasta 2000-luvun alkuun mennessä Itämeren alueen johtava muotoiluosaamisen ja –teollisuuden keskittymä. Tavoitetta edistämään perustettiin alueellinen kehitysyritys Art and Design City Helsinki Oy (ADC) (Kangasoja&Schulman 2007, 14).

Nykyisin alueella toimivat lisäksi Helsingin yliopisto, ammattikorkeakoulut Stadia ja Arcada, ruotsinkielinen ammattikoulu Prakticum sekä Helsingin tekniikan alan oppilaitoksen audiovisuaalisen viestinnän osasto. Kirjastokeskus Aralis kokoaa saman katon alle Helsingin kaupungin kirjaston sekä kolme taidekirjastoa. (Kangasoja&Schulman 2007, 14).

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia on Arabianrannan kulttuurin kehittäjä. Sen tavoitteena on ajan mittaan keskittää kulttuuri – ja trendibisnesalojen opetus Arabianrantaan. Jo nyt Stadian esittävä taide, viestintä ja musiikki on tärkeä osa alueen luovien toimialojen kehittämisessä. (Rönkä 2007, 242-243). Arabianranta ja viereinen kaupunginosa Kumpula muodostavat yhdessä taide- ja tiedekampuksen, jossa työskentelee päivittäin noin 13 000 opiskelijaa ja yli 2000 tutkimuksen ja opetuksen ammattilaista (Kangasoja&Schulman 2007, 14).

Alueella sijaitsee Arabus-Arabianrannan yrityshautomo. Arabus antaa kehittämisympäristön design-, media-, kulttuuri- ja sisältötuotannon aloilla aloittaville yrittäjille. Alueella on lisäksi Helsingin kaupunginmuseon Voimala-museo, Mediakeskus Lume ja Tekniikan museo. Alueella on myös Arabian museo ja museon galleria sekä erilaisia tapahtuma- ja kulttuuritiloja. Alueella on myös useita paikan henkeen sopivia arkkitehti- ja sisustussuunnittelun, graafisen suunnittelun sekä designin ja muotoilun aloilla toimivia yrityksiä.

Uutena piirteenä alueella ja asuntokohteissa on taiteellinen elementti. Kaupunki velvoittaa rakennuttajat käyttämään taiteeseen 1-2 % jokaisen tontin rakennuskustannuksista (www.helsinkivirtualvillage.fi).

Arabianrannan vahvuutena on laaja-alaisuus, joka ilmenee mm. uusimman teknologian hyödyntämisellä monilla osa-alueilla. Art and Design City Helsinki Oy (ADC Oy) on vuodesta 2001 ylläpitänyt Arabianrannassa Helsinki Virtual Village-alueportaalia. Alueella onkin toteutettu parikymmentä erilaista kehityshanketta, joissa alueportaalia on käytetty tutkimusvälineenä (vrt. Rönkä 2007, 244).

Suvilahti

Monissa Euroopan kaupungissa on vanhoihin teollisuustiloihin syntynyt monipuolista kulttuuritoimintaa. Sörnäisissä (Kallion peruspiiri) sijaitseva Suvilahden höyryvoimala oli valmistuessaan 1909 Helsingin ensimmäinen voimalaitos, joka oli käytössä vuoteen 1974 asti. Kaupunki on viime vuosina kaavaillut alueelle Kaapelitehtaan kaltaista kulttuurikeskusta. Helsinkiläiset tunnistavat alueen parhaiten vanhasta kaasukellosta ja teräskehikosta Itäväylän ja Sörnäisten rantatien liittymäkohdassa. Paikka on erinomaisten yhteyksien varrella uuden Kalasataman metroaseman ansiosta. Neljättä kertaan järjestettävän Flow-festivaalin uutena urbaanina tapahtumapaikkana tulee olemaan tämä entinen voimala-alue (www.basso.fi).

KULTTUURIVIENTI

Lopuksi hieman kehittyvästä suomalaisesta kulttuuriviennistä. Julkaisussa Kulttuuriviennin liiketoimintamallit on pyritty kartoittamaan kulttuuriviennin kärkiyritykset ensimmäistä kertaa Suomessa (Leikola&Leroux 2006). Selvitys on osa Kauppa- ja teollisuusministeriön, Opetusministeriön ja Ulkoministeriön yhteistyötä suomalaisen kulttuuriviennin edistämiseksi. Suurimpina ongelmina kulttuuriviennin määrän arvioimisessa raportin tekijät pitävät alan yritysten luokittelun ja kartoituksen puutteellisuutta. Kulttuuriviennin kärkiyritysten kartoittamisen tavoitteena on ollut saada aikaan vuosittain päivittyvä lista alan merkittävimmistä toimijoista. Selvityksen kohteena on kulttuuriviennin ammattimainen liiketoiminta ilman tiukkaa toimialarajausta. Toimialat poikkeavatkin osittain Tilastokeskuksen kulttuuritoimialojen luokituksista.

Tekijät toteavat, että kulttuuriviennin toimialakentällä vienti on aina määrittelykysymys. Esim. tulevaisuudessa on oletettavissa, että on olemassa entistä enemmän yrityksiä joiden sekä tuotanto että vienti tapahtuu ”internetissä”, ja tilastointi hankaloituu. Myös esim. silloin kun yhtiö toimii konsernina, jossa operatiiviset, eri maissa toimivat tytäryhtiöt ovat varsin itsenäisiä, eikä niiden ja kotimaisen tuotantoyhtiön välillä ole merkittävää, kiinteää tuotannollista yhteistyötä, ei kansainvälistä liiketoimintaa ole luettu vientiksi. (Leikola&Leroux, 2006, 45).

Taulukkoon on poimittu tuoreimmasta 30 kärkiyrityksen listalta 12 ensimmäisen yrityksen tiedot.

Culminatum Oy on lupautunut pitämään tilastoa kulttuuriviennin kärkiyrityksistä ajan tasalla verkko-osoitteessa www.contentbusiness.fi

Suomalaisen kulttuuriviennin kärki koostuu hyvin monen-
tyyppisistä yrityksistä usealta eri alalta. Ylivoimainen yk-
könen on Sulake Oy Habbo Hotel-konseptillaan. Taulu-
kossa olevat yritykset yltävät yli miljoonan euron vientili-
ikevaihtoon. Suurimpienkin vientiyritysten liikevaihto on
kuitenkin varsin pientä, mutta kasvu on ollut kovaa ja tulee
todennäköisesti olemaan sitä lähivuosina (Leiko-
la&Leroux 2006, 46). Lisätietona taulukkoon voidaan to-
deta, että siinä olevista 12 kärkiyrityksestä 10 on helsinki-
läisiä, yksi on Espoosta ja yksi Kirkkonummelta.

Edellä olevan listan ulkopuolelta voidaan poimia Tero Saa-
rinen Company ja Ondine. Listan ainoa esittävän taiteen
edustaja (tanssi) Tero Saarinen Company on sijalla 16. yh-
teensä 600 000 euron vientiliikevaihdolla. Viennin osuus
liikevaihdosta on 75 prosenttia. Vaikka ryhmän kotipaikka
on Helsinki, valtaosa sen esityksistä on ulkomailla. Tero
Saarinen Company on esiintynyt Suomen lisäksi noin 30
maassa. Tero Saarinen Company pääsi vuoden 2004 alusta
säännöllisen valtiontuen piiriin. Ryhmän harjoitus- ja toi-
mistotilat sijaitsevat Aleksanterin teatterissa, Helsingissä
(www.terosaarinen.com.)

Ondine levyttää suomalaista taidemusiikkia kansainvälisil-
le markkinoille. Ondine on 450 000 euron vientiliikevaih-
dollaan vientitilaston sijalla 19. Viennin osuus liikevaih-
dosta on 32 prosenttia. Helsingissä sijaitseva yhtiö on va-
kiinnuttanut asemansa yhtenä arvostetuimmista klassisen
musiikin levymerkeistä.

Kulttuurivientiraportin tekijät arvioivat, että kokonaisuu-
dessaan ammattimainen, liiketoimintana harjoitettu kult-
tuurivienti olisi suuruudeltaan vähintään 100, mutta enin-
tään 150 miljoonaa euroa. Raportissa arvioidaan Suomessa
toimivien ammattimaiseen kulttuurivientiin ja sen aloitta-
misen kykenevien yritysten määräksi 200-400 hyvin eri-
laista yritystä. Yhtiöiden yhteenlasketun henkilöstön tai lii-
kevaihdon määrää ei ole mielekästä laskea, koska luvussa
on mukana sekä vientiasteeltaan että kooltaan kaikenlaisia
yrityksiä mikroyrityksistä suuryrityksiin. Kulttuurivientiin
kykenevien yritysten osuus koko kulttuuriliiketoiminnan
yrityskentässä on pieni. Raportin mukaan kohtuullisella
varmuudella voidaan todeta, että kulttuurivientirytysten
liikevaihto kasvaa selvästi muita yrityksiä nopeammin ja
liikevaihdon kasvu on merkittävä työllistämisen vauhditta-
ja (Leikola&Leroux 2006, 52).

Taulukko 12. Suomalaisen kulttuuriviennin 12 kärkiyritystä

	Yritys	Vienti/ kv liike- toiminta MEUR	Toimiala	Liikevaihto MEUR	Vienti %
1.	Sulake	27,00	Uusmedia	30,0	90,0
2.	Contra	15,00	Mainonta	20,0	75,0
3.	Satama	9,50	Uusmedia	27,6	34,4
4.	Imageneering	3,00	Mainonta	5,0	60,0
5.	Starcut	3,00	Mobiilisisältö	3,0	100,0
6.	Spinefarm	2,00	Musiikki	5,6	35,7
7.	King Foo Entertainment	1,74	Musiikki	2,9	60,0
8.	Matila Röhr Productions	1,50	Elokuva	2,4	62,5
9.	Sony BMG	1,38	Musiikki	15,6	8,8
10.	Red Lynx	1,20	Pelit	3,0	40,0
11.	Yleisradio	1,10	TV	359,0	0,3
12.	Moomin Characters	1,10	Monimedia	2,2	50,0

Lähde: TOP 30 Finnish International Companies in Creative Export. www.contentbusiness.fi

Lähteitä:

Alanen, Aku: Mitä kuuluu kulttuuriin. Tietoaika 10/2004.

Alueelliset talousnäkömät talvella 2007. TE-keskusten näkemykset seutukuntien lähitulevaisuudesta. Jouko Nieminen (toim.).

Cantell, Timo; Linko, Maaria; Silvanto, Satu: Alueelliset kulttuurikeskukset – kulttuuridemokratian perilliset. Julkaisussa: Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja Kanneltalo (toim. Silvanto, Satu; Linko, Maaria; Keskinen, Vesa; Cantell, Timo). Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus. Helsinki 2005.

Cantell, Timo: Taide luovana, kulttuurisena, sosiaalisena ja taloudellisena pääomana. Teoksessa: Taiteen mahdollisuuksista enemmän. Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmajulkaisun oheisjulkaisu. Opetusministeriö. Helsinki 2002.

The Economy of Culture in Europe. Study prepared for the European Commission (directorates-General for Education and Culture). October 2006. KEA European Affairs. with the support of: Turun kauppakorkeakoulu and MKW Wirtschaftsforschung.

Hautamäki, Antti: Innovaatioiden ekosysteemi ja Helsingin seutu: Maailmanluokan innovaatioekologian rakentamisen lähtökohtia. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2007:1.

Heikkinen, Timo: Pääkaupunkiseutu läheltä ja kaukaa. Helsingin seudun suunnat 2/2006.

Helsinki Alueittain 2005. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki 2005.

International Measurement of the Economic and Social Importance of Culture. Prepared by John C; Gordon and Helen Beilby-Orrin. Statistics Directorate. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Paris. Draft: 2006-08-9.

Kainulainen, Kimmo: Kulttuuri ja aluetalous – kulttuurin arvo, kulttuuri pääomana. Alue- ja ympäristötalouden perusteet. Tampereen yliopisto 31.1.2006.

Kanerva, Anna; Lehikoinen, Kai: Menestyksen jonglöörit. Luovien alojen täydennyskoulutus ja sen arvo. Esiselvitys. IADE:n julkaisusarja 1/2007.

Kangasoja, Jonna; Schulman, Harry: Johdanto. Teoksessa: Arabianrantaan! Uuden kaupungin mairinnot. Rethinking Urban Living. Helsingin kaupungin tietokeskus, Jonna Kangasoja & Harry Schulman (toim.) 2007.

Karttunen, Sari: Kulttuurityövoima Suomessa 1970-1999. Tilastokeskus. Kulttuuri ja viestintä 2001:2. Helsinki 2001.

Keskinen, Vesa; Nylund, Mats; Silvanto, Satu; Äikäs, Timo: Kirja Helsingissä – tekijöistä lukijoihin. Julk. Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus, Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki 2007

Kulttuurin arvo. Kulttuurin kansantaloudellisia vaikutuksia selvittäneen työryhmän raportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:35.

Kulttuuritilasto 2005. Tilastokeskus. Kulttuuri ja viestintä 2006. Helsinki 2006.

Kulttuuritilasto 2003. Tilastokeskus. Kulttuuri ja viestintä 2004:1. Helsinki 2005.

Kuusi, Sara: Ainutlaatuisia ja ajankohtaisia. Katsaus helsinkiläisiin festivaaleihin. Julkaisussa: Festivaalien Helsinki. Urbanin festivaalikulttuurin kehitys, tekijät ja kokijat. Satu Silvanto (toim.). Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki 2007.

Laakso, Seppo: Yritystoiminnan alueellinen erikoistuminen pääkaupunkiseudulla. Helsingin seudun suunnat 1/2002.

Lagerström, Samu; Mitchell, Ritva: Taide- ja kulttuurialojen elinkeinorakenteen muutos ja lähitulevaisuuden osaamistarpeet. KLEROT 1. Cupore Julkaisuja 9/2005.

Leikola, Markus; Leroux, Päivikki: Kulttuuriviennin liiketoimintamallit. Delicate Services Oy, Tekes. Toukokuu 2006.

Niemi, Irmeli: Kaupunginosat ja kulttuurikeskukset. Teoksessa: Kulttuuri ja taide Helsingissä 2004. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 2005:3.

Onko kulttuurilla vientiä ? ON ! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämissuunnitelmaksi 2007-2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:9.

RensuJeff, Kaija: Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulomuodostuksesta eri taiteenaloilla. Taiteen keskusjärjestöjen julkaisuja no 27. Helsinki 2003.

Rönkä, Kimmo: Kumpula-Arabianranta kaupunkikampus. Teoksessa: Arabianrantaan ! Uuden kaupungin määrittely. Rethinking Urban Living. Helsingin kaupungin tietokeskus, Jonna Kangasoja & Harry Schulman (toim.) 2007.

Suokas, Juha; Hietaniemi, Leena: Työpaikat Helsingissä 2003 ja ennakkotiedot 2004. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 2006/13.

Tampereen yliopisto tiedottaa 09.08.2004: Kulttuuriteollisuus työllistää, lisää vetovoimaa ja toimii luovuuden kasvualustana. www.uta.fi

Taustatietoa suomalaisesta taiteilijakunnasta. 29.10.2001/O/TAO.

Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto.

Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri.

Tämä on Helsinki. Helsingin kaupunki. Tiedotustoimisto. Helsinki 2002.

Äikäs, Timo: Kulttuuri ja talous. Julkaisussa Kulttuuri ja taide Helsingissä 2004. Helsingin kaupunki. Tietokeskus. Tilastoja 2005:3.

www.basso.fi

www.contentbusiness.fi

www.designdistrict.fi

www.fimic.fi

www.forumvirium.fi

www.helsinkihostcity.fi

www.helsinkivirtualvillage.fi

www.terosaarinen.com

www.uudenmaanliitto.fi